



Öppna data-utredningen
anja.nordfeldt@regeringskansliet.se

Inhämtandet av synpunkter till Öppna data-utredningen

Öppna data-utredningen har gett Vetenskapsrådet möjlighet att komma in med skriftliga synpunkter rörande följande områden.

- Hur en nationell reglering som främjar och stödjer arbetet med att tillgängliggöra och vidareutnyttja öppna data och annan offentlig information bör se ut.
- Hur ett nödvändigt skydd för säkerhetskänslig information och personuppgifter kan upprätthållas vid digitalt tillgängliggörande och vidareutnyttjande av information.
- Överväganden om vilka konsekvenserna blir av ett utökat digitalt tillgängliggörande och vidareutnyttjande av information

Vetenskapsrådets synpunkter utifrån dessa områden

Hur en nationell reglering som främjar och stödjer arbetet med att tillgängliggöra och vidareutnyttja öppna data och annan offentlig information bör se ut.

Det uppdaterade Öppna data-direktivets Artikel 10 avser forskningsdata. Inriktningen överensstämmer med den rekommendation som Vetenskapsrådet har tagit fram inom ramen för samordningsansvaret avseende öppen tillgång till forskningsdata.¹ Forskningsdata tillgängliggörs idag i och genom en rad olika infrastrukturer och repositorer och metadata synliggörs i en domänöverskridande metadatakatalog hos Svensk Nationell Datatjänst, SND². För registerdata finns metadataverktyget RUT som drivs och utvecklas av Vetenskapsrådet.³ Vad gäller forskningsdata och dess metadata är det viktigt att det grundas på s k FAIR-principerna⁴ och att det finns en koppling till det arbete

¹ <https://www.vr.se/uppdrag/oppnen-vetenskap/oppnen-tillgang-till-forskningsdata/vetenskapsradets-rekommendation.html>

² <https://snd.gu.se/sv/catalogue/search>

³ <https://rut.registerforskning.se/>

⁴ <https://www.nature.com/articles/sdata201618>



som görs inom ramen för EOSC, European Open Science Cloud, avseende bland annat interoperabilitet, beständiga identifierare och metadata.

Vad gäller olika aktörer som tas upp i direktivets Artikel 10 punkt 1, som strategier ska riktas till, kan ”organisationer som bedriver forskning” tolkas som att det i första hand berör lärosätena och andra institutioner där forskningen bedrivs och forskningsdata skapas. När det gäller ”organisationer som finansierar forskning”, som exempelvis Vetenskapsrådet, som varken skapar eller samlar in forskningsdata, kan det tolkas som att strategier och relevanta åtgärder som syftar till att göra offentligt finansierade forskningsdata tillgängliga ska göras genom att ställa krav som avser öppen tillgång inom ramen för finansiering från dessa organisationer.

Vetenskapsrådet som myndighet samlar inte in forskningsdata, men däremot producerar myndigheten i stor utsträckning data som efterfrågas, t.ex. data/statistik om hur forskningsmedel fördelats.

Gällande villkor för vidareutnyttjande finns det en strävan mot att villkoren för användning ska vara så öppna som möjligt då det gör data enklare att återanvända brett inom exempelvis innovation, i olika applikationer, med mera. När det gäller forskningsdata vill vi lyfta att spårbarheten (genom t ex källhänvisning) är viktig för att kunna skapa möjligheter till citering av forskningsdata i annan forskning, vilket kan bidra till att stärka incitament för forskare att skapa öppen tillgång till forskningsdata, samt kan underlätta framtida granskning av slutsatser som bygger på dessa data.

För forskningsdata kan det även finnas begränsningar i tillgång och användningen, där t ex vissa metadata eller data endast kan vidareutnyttjas inom ramen för forskning.

Forskarna använder internationella infrastrukturer, de delar data över gränserna och samarbetar över gränserna. Det är därför av avgörande betydelse att regelverken möjliggör sådana samarbeten.

I Artikel 10, punkt 2 står det att bestämmelser gäller forskningsdata ”i den mån de är offentligt finansierade”. Här har det inom ramen för Vetenskapsrådets uppdrag lyfts frågor kring vad som gäller för forskningsdata i projekt som är både offentligt och icke-offentligt finansierade samt vad gäller for forskningsdata som inte är offentligt finansierade, men där forskningen bedrivs vid offentliga myndigheter.

Vi vill också lyfta fram att det är viktigt att forskningens kvalitet inte begränsas av regleringen.

Vi har även en kommentar kring begreppet ”register”. I Artikel 10, punkt 2 anges att dessa bestämmelser gäller forskningsdata där ”organisationer som bedriver forskning eller organisationer som finansierar forskning redan har gjort dem tillgängliga för allmänheten via ett institutionellt eller ämnesbaserat register.” När det gäller begreppet ”register” är det som står i den engelska



versionen av direktivet ”repository” och syftar på en ”översikt”. Det finns en skillnad i användning av dessa begrepp avseende forskningsdata. Forskningsdata, inklusive metadata, samlas i ett antal olika repositorer, ofta certifierade, som exempelvis går att finna via t ex <https://www.re3data.org/>. Register som används som källdata för forskning inom forskning innehåller ofta andra typer av data (exempelvis myndighetsdata) och inte nödvändigtvis forskningsdata (resultat av forskning). Det är viktigt att betydelsen av begreppen inte sammanblandas.

Hur ett nödvändigt skydd för säkerhetskänslig information och personuppgifter kan upprätthållas vid digitalt tillgängliggörande och vidareutnyttjande av information.

Öppen tillgång handlar per definition om data som inte innehåller säkerhetskänslig information och personuppgifter. Däremot behöver även öppet tillgängliga data förvaltas på ett sådant sätt att t ex dess innehåll och autenticitet säkras vid tillgängliggörandet.

Överväganden om vilka konsekvenserna blir av ett utökat digitalt tillgängliggörande och vidareutnyttjande av information

Omfattningen av vissa datavolymer kan innebära betydande kostnader för att kunna erbjuda öppen och fri tillgång till forskningsdata online. Vidare kan vidareutnyttjande av forskningsdata för forskning inom andra ämnesområde än där forskningsdata ursprungligen har tagits fram ställa ökade krav på förståelsen av innehållet och stödmaterial. Det kan innebära ökade kostnader, ökad behov av kunskap och ökad tidsåtgång för tillgängliggörandet.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Sven Stafström i närvaro av rådsdirektören Maria Thuveson, chefsjuristen Anna Hörnlund, och administratören Isabella Forssén och forskningssekreterare Sanja Halling, föredragande. I den slutliga handläggningen har enhetschef Maria Nilsson deltagit.

Sven Stafström
Generaldirektör

Sanja Halling
Forskningssekreterare